

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:

DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Lumea modernă și biserica

— O întrebare din zilele noastre. —

(Urmare.)

Creștinii erau convinși, că și ordinea din stat se bazează pe voința lui Dumnezeu, că toată puterea în stat vine de la Dumnezeu, că numai după voia lui Dumnezeu se poate aplica legea, dreptatea și tot ce constituie statul și ordinea cetățenească primește puterea și autoritatea de la Dumnezeu. Creștinii știu că supunerea față de legile statului ar fi fără rost și o dejosire a demnității omenești, dacă nu ar fi această voința lui Dumnezeu.

Această părere, despre necesitatea religiei pentru stat care susține ordinea lăsată de Dumnezeu, pe care nici un om cu minte nu o deneagă, a existat din vechime și există până'n ziua de astăzi.

Washington cel mare zise în cuvântarea sa: „Religiunea și moralitatea sunt stâlpii principali, pe cari se razămă progresul și binele societății. Acela, ce sapă la rădăcina acestor stâlpi, ai progresului nu-și iubește patria sa”.

Toate aceste să fie deacum înainte altfel. Așa vreau partizanii lumii moderne. Ei vreau un stat fără religie, ei vreau să reguleze toate raporturile sociale vremelnice, fără considerare la cele cerești, netrecătoare. Lumea modernă ne face să credem, că tot genul omenesc de la început și în creștinism a zăcut până în ziua de azi în întunec, până ce s'au născut bărbații mari și luminătorii veacului deacum. Lumea modernă cere de la noi, să părăsim adevărul exprimat mai sus de marele Washington, că acela care sgâtae și sapă la stâlpii puternici ai moralității și religiei, pe cari zace tot progresul omenei, nu este prietinel patriei sale. Moderniștii pretind, ca să considerăm pe toți aceia, cari se întrepun pentru religie și moralitate, de dușmani ai statului și ai poporului, pe când ei, oamenii cei mari ai zilelor noastre, cari toată energia lor ș'o consumă, la stricarea și dărămarea acelor stâlpi puternici și la scoaterea din inimă poporului a religiei și fricei Domnului, ei zic,

că sunt adevărații prietini ai statului și ai poporului.

Unul dintre acești oameni a spus, că „statul modern” este creștin. Aceasta este adevărat. Toată viața publică a popoarelor creștine este plină de idei creștine, de aspirațiuni și porniri creștine.

Dacă într'o odaie luminată electric am lăsa deodată să pătrundă razele soarelui, atunci în acel moment s'ar coplesi de razele soarelui toată lumina lămpilor și numai lumina soarelui ar mai lumina odaia.

Tocmai așa se întâmplă și în lumea creștină, decând apăruse Acela, ce a zis: „Eu sunt lumina lumii”, și chiar și aceia, ce neagă Dumnezeuirea lui sunt luminați de această lumină. Este deci adevărat, că statele moderne sunt creștine. De la acela, care spune aceasta, ar trebui să presupunem, că admite legătura statului cu acele instituțiuni, cari au contribuit la încreștinarea societății omenești. Cine zice: „pomul ș'a tras viața din pământ, în care are rădăcinile, nu poate ajunge la concluzia, deci trebuie smuls pomul din pământ”. Dacă chiar aceasta este logica acestor oameni, și așa ei să țin înțelepți, când despărțesc statul cu toate instituțiile lui, de Hristos și de biserică. Această voește lumea modernă cu popoarele creștine. Înțelepciunea ei constă într'o ficțiune goală, ca și când nu ar exista în viață nici o biserică și nici un popor creștin.

Despre aceste porniri și despre locul, ce i-se dă bisericii lui Hristos în organizarea statelor moderne ne putem face o icoană. Pornirile contrare nu apar deodată în acelaș stat, ci ele să ivesc ici colo.

Aderenții acestui sistem necreștinesc nu se vor odihni până ce nu i-și vor realiza planurile lor. Deaceea este de importanță, să știm tendința și planurile lor în detalii, chiar și atunci când în țara noastră nu s'ar ivi.

Aceste porniri nesănătoase ale vremii trebuie să le cunoască fiecare creștin, ca să se poată mai ușor feri de ele.

Dacă scoatem dintr'un tablou mare o singură figură și o arătăm cuiva, ce nu cunoaște tabloul, apoi acesta nu poate ști, ce însemnă-

tate are acea figură singuratică în tabloul întreg. De aceea dacă privim numai câte o pornire singuratică contra bisericii, care o întâlnim din întâmplare în țara noastră, sau auzim apoi nu putem judeca numai după asta intențiunea lumii moderne cu biserica lui Hristos și cu religia. Trebuie să cunoaștem toate acele porniri, conținutul și legătura lor. Dacă vedem undeva, că se completează o parte a acestui tablou sau sistem dezastros, sub formele cele mai frumoase oratorice, atunci nu ne înșelăm, când sunem: „te cunosc bine prietene pe lângă toate frazele tale, știu că ce intenționezi tu cu religiunea și cu tesaurul meu.

De aceea să înșirăm pe scurt pornirile lumii moderne. (Va urma)

Misunea evanghelică...?

Pe câmpia însoțită și roditoare a Banatului răsar înfloritoare sate românești, cu gospodării bine închinate, cu case albe ca mă gârâ-rele, săteni triplini, conștii între acestea se numără și comuna Izvin, un sat curățel, bine situat, curat românesc, așa ză în apropiere de Timișoara.

Dar... dar Nemesa a vot, ca și acest sat să-și aibă meteahna sa.

Credincioșii legii străbune locuitorii acestui sat se închinau, după cum o făc și acum, în biserica sfântă, rămasă oela înaintea și era atât de bine așa l în duminici și sărbători săteni se adunau într-o tabără, aveau un gând, o bucurie, o durere, o aspirațiune. Erau *una* și în bine și în rău!

Celor străini de neamul nostru, n'a putut plăcea aceasta.

Ca să spargă aceasta unitate sufletească, ortodoxă și românească, dușmanii neamului nostru s'au pus pe lucru.

Și ruptura, pornită în Ardeal, a ajuns și la satul nostru, înainte cu 92 de ani, și din masa ortodoxei de aici a rupt o disparență părticică. A fost de ajuns ca să se introneze pe aceasta fracțiune calul Troian.

Câtă energie consumată zadarnic între frați de atunci!

Agresiunea a rămas însă fără un real rezultat. Sufletul acestui popor a rămas unul, creștinesc și românesc. Despre aceasta au avut ocaziune a se convinge urzitorii acestei ispite cari *pe lângă toate neînțelegerile* ce obșnuiesc a se ivi într'un sat în un veac și *pe lângă toate, sumtările patimase ale uneltitorilor din afară* n'au fost în stare să numere în tabăra lor numită oficial „parohie unită” nici când, nici măcar suma de 300 suflete, câte se recer azi prin lege, pentru mentinerea unei parohii în situația de maiară. Apoi cu jumătate sută suflete a fost susținută de binevoitorul „patron”, care era statul ungar, de atunci de arândul. (V zi Sematismele oficiale ale episcopiei greco-catolice din Lugoj din anul 1858 - 1868 - 1877 - 1891 - 1903)

Ca statul ungar, a favorizat această „parohie” ridicând nu numai biserica și școala greco-catolică, ci și case confortabile, din buzunarul bogățiilor ortodoxe

aici, prin robotă, lăsând în aceea și vreme pe preoșii ortodoxi să locuiască în colibi, cari azi prin trista lor sărăcie grăiesc de spateă evitregă a neamului nostru, este explicabil.

Dar, în actuala situație, după ce s'a văzut, că „parohia unită” de aici înzestrată cu favoruri față de noi n'a putut să sporească, *este de mirat și neînțeleasă sîrguința, deșă de greco-catolici, cari vor să-și concentreze frontul față de noi tocmai aici!* Și cu toate acestea o fac și încă cu mare aparat.

Și iară de ce?

În vremea din urmă păstorul sufletesc al acestor puținei greco-catolicei era căturalul protopop onorat Dr. Ștefan Pop.

După îndelungate frământări sufletști și cercetări istorice ajungînd, acest bun preot român, la convingerea că biserica ortodoxă este curată păzitoare a credinții, scut și pavază sigură pentru neam, a întors în sânul bisericii străbune, secundat de cei câțiva credincioși ai lui, cari erau să se reîntoarcă cu el deodată la matca veche.

Pasul acesta energie și resolut, a fost de ajuns, ca atențiunea episcopiei greco-cat. din Lugoj să se îndrepte spre Izvin. Ortodoxismul... Ortodoxismul acesta „bizantin” trebuie strivit aici! Aceasta era și este deviza!

Deschiderea unui front de luptă nu-i mușumeste. Ei vor să se reabiliteze tocmai aici, unde se simt loviți prin trecerea părintelui Dr Pop.

Căci ce-ar înșamta înștirea unui „misionar” la Izvin, decât donul de ași lua re ansa?!

„Misionar” într-o parohie ortodoxă, care numără 1300 credincioși, față de 50-60 înș de conf. greco-catolică d spus și acștia a se reîntoarce...?

Dar! Misionar. Așa grăuște boletinel oficial al episcopiei greco-cat. din Lugoj „Sionul românesc” într'un număr mai recent, — iar misionar este elevul școlii „de propaganda fide”, azi secretarul Consistoriului din Lugoj dl. Dr. Ioan Marianescu (fost: Magyar pe vremea regimului unguresc.)

Noi știm, că episcopia Lugojului are un post de „misionar”, plătit din vistieria statului. Dar știm și aceea, că acest slujbaș al statului, are mintea de a fi antipodul sectelor antiierarhice și nici decum un instigator la proselitism între credincioșii noștri ortodoxi.

Cu toate acestea ce se petrece aici? Ațățare directă contra bisericii noastre!

N'am zice, dacă aceasta misiune s'ar restrânge la cadre evanghelice, dar nu putem tăcea, când e de prevăzut că, prin instalarea aici a „misionarului” catolic, pe banii statului român și spre stricarea noastră, se vor produce găiceve.

Semnele se arată de pe acum. De pe amvonul bisericii greco-cat. de aici se debitează deja falșuri strigătoare, ca acesta: că tot binele sufletesc, politic, cultural etc. a putut și poate veni numai în legătură cu catolicismul; că ortodoxismul numai spie rău ne-a fost și ne este; că Românismul nostru numai paralel cu biserica Romei are viitor etc.

E aceasta oare, o predică pentru ridicarea moralității creștinesc al poporul unit de aici, ori e o instigație, prin care se abuzează de credința poporului?

Las la o parte autoreclama străvezie, că într'un an jumătate din Izvin va fi greco-catolic, cu care se alșează dl Magyar-Marianescu, care în posesia unui frumoșel salariu de misionar dela stat, plus altul în calitate de funcționar intern al gremiului vladiceii lugojene, își poate permite luxul de a opera cu cel

mal convingător argument, pe care-l utilizează des în cuvântările sale, și care argument este „Stola”.

Inalt nivel de mistune!

Intreb eu, smeritul preot din acest sat, că ceea ce se face în felul acesta, pentru *spargerea unității sufletești* a acestui credincios popor, este o misiune evanghelică? Ori crede misionarul „de altă credință” cum zice dânsul că va aduce pe Hristos în mijlocul poporului numai așa, și atunci când va ști că mica desbinare de azi gata... gata să se netezească aici, — se va mări și dâinul, ca o rană permanentă pe sufletul acestui nevino at popor?

Dacă este vorbă de binele bisericii, al neamului și al țării — și a esta trebuie să l avem neapărat în vedere în toate acțiunile noastre de creștini și români, — atunci și Vlădicia din Lugoj de confesune greco-catolică făcea foarte bine dacă și plasa forțele în alte direcții, unde le reclamă adevăratele interese ale bisericii neamului și țării.

Și cerem să o facă aceasta în numele iubirii evanghelice, pentru binele și fericirea poporului credincios din acest sat, căruiu i'a revenit o mică parte din aceea mare „meteahnă” care apasă străvitor sufletul neamului românesc.

Izvin, Nov. 1923.

Melentie Șora, preot.

Nevoile sufletului

de Liviu Rebreanu.

Occidentalizarea noastră pornită, acum vre-o sută de ani, de câțiva tineri entuziaști, ne-a creat împreună cu o spuză de civilizație, marea pacoste națională: superficialitatea. Țara cu așezăminte născute dintr'o dureroasă evoluție istorică, a vrut deodată să devină Belgia Orientului. Și rezultatul a fost o lupră permanentă între sufletul primitiv românesc și formele străine, sociale, economice, politice cari progesează mereu fără a ține seamă de posibilitățile noastre reale de adaotare. S'a dărâmat rând pe rând tot ce era al nostru spre a se înlocui cu ce e occidental. S'a zis și se zice că trebuie să ne însușim civilizația Apusului dacă vrem să progresăm și, în același timp, s'a distrus adevărata temelie pe care se putea ridica progresul nostru: credința.

Treutul neamului românesc, aproape două mii de ani, din credință s'a hănit în cele mai cumplite ceasuri ale istoriei noastre Dumnezeu ne-a luminat calea cu speranțe. Toate visurile românismului pe fond religios erau țesute. Prin comunitate religioasă am înfruntat desopărțile granițelor politice. Legea românească e sinonimă și azi cu religia, cu legea dumnezeiască... Și vaiul de occidentalizarea mai ales credința noastră a sdrucnat-o și continuă a o săpa. Religia și biserica rămân pe ultimul plan al preocupărilor celor ce au soarta neamului în mâini.

Contactul cu Apusul ne-a născut o burghiezorășenească pervertită sufletește. Ultimul funcționăraș comercial, cititor întocpat al prăvăliei Ighatz Hertz, se mândrește cu necredința. Semidoctismul face ravagii în suflete. Am pierdut pe Dumnezeu, fără a-l fi putut înlocui decât doar cu un hedonism din ce în ce mai copleșitor. Procesul de descompunere sufletească nu s'a oorit nici în valtoarea războiului, nici în entuziasmul victoriei și al împlinirii idealului național. Aiurca suferințele au răscolit sufletele stârnind un nou mis-

ticism religios. La noi nici o urmă. Credința în Dumnezeu a devenit rușinoasă. Credința nu mai e bună decât cel mult pentru țărani.

Predicăm și uităm fericirea de mâine și uităm că fericirea numai credința o poate înfăptui. Luptăm pentru democrație, pentru dreptate și legalitate, și nu ne dăm seama că toate acestea vor rămâne goale fără împăcarea sufletească pe care religia stomacului n'o va putea statornici pe pământ nici odată. Facem mereu proiecte mari de viitor și scăpăm din vedere că popoarele mari, pe cari încercăm să le uităm, au fost și sunt religioase în ciuda tuturor aparențelor contrarii. Religiozitatea adânc înrădăcinată a englezilor a francezilor, a germanilor, a italienilor, nu ne arată oare că temelia tuturor progreselor credința trebuie să fie?

Credința noastră s'a clătinat, cel puțin în suflet burghiziei conducătoare. Sfărâmarea completă însă ar fi echivalentă cu întronarea unui haos. Ne redința ar putea cuprinde încetul ou încetul și țărâniea, rămasă în a neatință în imensa-i majoritate. Și atunci domnia răului fără leac ar fi deplină.

Trebuie să ne întoarcem cât mai grabnic la Dumnezeu. Trebuie să întărim în sufletele românești idealul O morală științifică nu se poate inventa. Morala isvorăște numai din credință. Peste nevoile și amărăniile vieții nu mai omul religios se poate înainta O țară care și croiește acum viitorul are neapărată trebuință de oameni religioși căci numai aceștia o vor servi cu abnegație, mai presus de bunurile pământești.

Apusul, cu formele lui de civilizație, poate că într'adevăr e în agonie. Noi însă suntem în plină tinerețe. Istoria noastră cea mare și strălucitoare de abea acum începe. Vremea e a noastră. În locul formelor străine și nepotrivite ale civilizației apusene, ne vom crea civilizația noastră, din sufletul nostru, din credința noastră. Regăsind pe Dumnezeu, vom regăsi calea progresului nostru, fără împrumuturi străine, vom regăsi încrederea în noi înșine, în puterile noastre creatoare.

Trebuie să avem mândria să ne lăpădăm mai bine de niște forme apusene, decât să părăsim pe Dumnezeul nostru. Numai prin Dumnezeu vom birui.

Misiunea învățătorială a preoțimei

Discuție citită în adunarea generală a despărțământului Șiria a „Asociației Clerului Andrei Șaguna”, ținută în comuna Chier la 24 August (6 Sept) 1923

Motto.

„Me gând învățați toate neamurile”. Mt. XXVII 19.

Astăzi în epoca materialismului cras, care predominază lumea, cuvintele acestora ale Marelui Învățător sună înnoieros în urechile preoțimei. Raoul a zdruncinat mentalitatea oamenilor toată lumea ca tăca prin cat mai mic efort de muncă să-și câștige o fericire plină de plăceri trecătoare și pentru juierea scopului acestuia încearcă să-și înăbușe conștiința, aceea schințea divină așezată în interiorul fiecăruia pentru judecarea faptelor individuale. Atâta corupție, atâta demoralizare nu s'a mai pomenit decât pe vremurile de decadentă ale imperiului roman. La chaosul babilonic al moravurilor decăzute, mai contribuie

și de magogismul chemațiilor și nechemărilor, care infiltrază în sufletele oamenilor otrava draconică a urei și dușmăniei, contrar poruncii divinului Mântuitor „Iubiți-vă unii pe alții”. Zădărnice e strigătul de alarmă al unor . . . puțini oameni cu scama la cap, cari văzând prăpastia spre care merge lumea cu pași repezi, o avertizează, că numai și numai principiile creștine așezate în evangelia lui Hristos, vor face ca să se sălășuiască pacea și bunăvoirea între oameni.

Puținii oameni ai timpului de azi, cari ar voi să curme răul din rădăcina își îndreaptă privirile spre biserică, dela care așteaptă regenerarea moravurilor și îndreptarea lumii spre un nou ogaș, ogașul dragostii și a păcii între oameni. Pentru preoții siurjitori ai acestei biserici astăzi să inaugurează o luptă grea, lupta cu sămănătorul neghin-ului din preafrumoasa parabolă a Mântuitorului. Dar cu cât e lupta mai grea cu atât și eroismul preotului va trebui să fie mai mare, armele trebuie să fie mai puternice pentru a putea sfârși cu bine lupta și a-și primi răsplata cea mare promisă de Mântuitorul.

O armă puternică pentru aceasta luptă este predicarea evangheliei lui Hristos, iar ca parte integrantă și nedespărțibilă este catechizarea.

„Mergând învățați toate neamurile” a zis Mântuitorul apostolilor săi, a instituit astfel misiunea învățătorială a bisericii. La aceasta însuși El a dat cel mai mare exemplu, căci învățăturile sale erau ascultate de mil de oameni, tineri, bătrâni îl urmau în căile sale și cu câtă ardoare să adăpau la isverul cel nesecat al învățăturilor sale divine. Chiar și copilașii erau aduși de mamele lor ca să vadă și să audă pe cel ce vine într-un numele Domnului. Și pe acestia i-a îmbrățișat, zicând apostolilor săi: „Lăsați pruncii să vină la mine”. (Mt. XIX. 14), un avertisment remarcabil pentru toate timpurile, dând să se înțeleagă, că dacă voești să faci pe cineva apereceptibil pentru tot ce e bun, frumos și ideal, să-l crești de micuț spre aceasta. El a știut, că în memoria băiețușului să imprimă orice senzație, orice învățatură bună ori rea, astfel că și în conștiințele sale, viața și purtarea lui va fi bună ori rea.

După această poruncă a Mântuitorului misiunea învățătorială trebuie să premerge chiar și misiunii sacerdotale, pentru că numai atunci credința va fi așezată pe baze temeinice dacă creștinul va fi bine instruit în toate preceptele religiei creștine. Spre scopul acesta preotul e îndatorat a cuprinde în sfera activității sale învățătoriale pe toți oamenii fără deosebire de vârstă.

Șiștii apostoli au și lucrat în senzul acestei porunci a Mântuitorului. Pretutândea pe unde ajungeau erau neîmpăimântați în propovăduirea evangheliei. Sf. Apostol Pavel dă poruncă bisericii în ep. II. către Timotei (c. IV. v. 2) „Propovăduiește, stăruiește asupra cu vreme și fără vreme, muștră, ceartă în deamănă cu toată răbdarea și învățătura”. Tot Sf. Apostol Pavel în ep. I. către Timotei (c. V. v. 17) prevede și răsplata pentru preoții cari își îndeplinesc misiunea învățătorială. „Preoții cei ce țin bine dragătoria de îndoită cinste să se învrednicească, mai ales cei ce să ostenească în cuvânt și întru învățatură”, apoi îi face atenți pe cei ce n-au destulă râvnă pentru a învăța „Nu fi neabăgător de seamă de darul ce este întru tine, care ți s'a dat cu punerea mâinilor preoției (I. Tim. IV. 14)

Și după străduințele de fer ale sf. Apostoli întru propovăduirea evangheliei nu e de mirat, că creștinismul a prins tot mai adânci rădăcini în sufletele

acelora, cari mai înainte nu cunoșteau alt ideal de viață decât plăcerile intrigile și dușmăniile. Mai târziu biserica ași legiferat aceeași dispozițiune a Mântuitorului prin aceea că prevede și pedepse aspre atât pentru episcopi cât și pentru preoți intrucât nu sunt destul de sirguincioși întru propovăduirea învățăturilor Mântuitorului, după cum dispune și Can. 58 apostolese.

Imprejurările între cari ne aflăm astăzi necesitează doar mai mult ca ori când ca biserica prin organele sale să-și exercite această misiune. Curente dușmănoase sapă tot mai adânc la temelii bisericești, astfel că preoțimea trebuie cu tot avântul să se îmbrace cu plaoșă dreptății să-și lege coiful mântuirii pavăza credinței, și *sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu*.

Pentruca propovăduirea învățăturilor mântuitoare să aibă rezultatul dorit, preotul pas cu pas trebuie să urmărească dezvoltarea credinciosului păstorit. Să pună un deosebit pond pe catechizare, căci dela aceasta atârână în mare parte conștiințozitatea religioasă a bărbatului de mâne. Aceasta să se facă cu toată căldura, căci sentimentul religios nu se poate comunica decât de un suflet care îl simte cald și puternic în adâncimile lui. Școala este terenul cel mai priincios unde preotul poate să-și formeze o generație cu principii sănătoase. Și câtă mulțumire sufletească are preotul când după străduințele sale vede dezvoltându-se în sufletul copilășului sentimentul cald al religiozității! Ai cetit sfta evanghelie în biserică ai explicat-o de pe amvon, iar în ora următoare de catechizare vei căuta să vezi că cu ce impresie s'au îndepărtat băfeții dela biserică, ascultat au ei evangelia și predica și câtă satisfacție vei avea când vezi, că cuvântul tău a prins rădăcini în sufletele lor. Mergi mai departe începi a-i explica virtuțile creștinești, sfintele Taine, indici locurile din sfânta scriptură, pe cari acelea sunt bazate și aduci pilde de martiraj pentru credință din istoria bisericească, pregătești și pe combatantul de mâne în contra sectarilor, cari ne subminează credința. Te vei îngriji apoi ca în mâna băiatului să poi cartea de rugăciuni, apoi alte cărți de conținut religios, pe cari cu plăcere le va ceti în timpul liber. Mai târziu când băiatul va păcăsi băncile școalei în duminici și sărbători în școlile duminicale, cari neîntârziat ar trebui să se inaugureze vei căuta să dezvolti sentimentul religios, atrăgându-i atențiunea asupra urmărilor grave ale păcatelor, în cari cade tineretul. La aceasta vârstă trebuie să fie preotul mai treaz, căci nesupravegheați de nimenea nemai purtând frica nici chiar a părinților, ușor pot să se îmbăcșiască de răutățile bunii acosteia. Spre scopul acesta fiecare preot ar trebui să aibă la îndemână o bibliotecă constătătoare din cărți bine selecționate pe cari să le pună la dispoziția tineretului. Distracțiile jocurile și localurile unde obicinesc tinerii să petreacă trebuie cât de des controlate de preot sau de un membru al comitetului parohial, și întru cât biserica dispune de fonduri necesare să caute a pune la dispoziția tineretului localul pentru distracții, unde preotul își va putea exercita mai efectiv misiunea sa moralizatoare.

Să răsună apoi amvonul. Generația de oameni, care a făcut războiul, s'a reintors acasă cu altă mentalitate, cu alte moravuri. Înainte de războiu credinciosul credea și nu cerceta, astăzi e tocmai invers cercetează și apoi crede. De aici slăbirea în credință și clătănirea la orice bătaie de vânt vrășmaș bisericești noastre. Singur serviciul divin ori cât de pom-

pos
azi,
nu
telor
potr
il p
scut
vieți
sunt
cont
mai
lor
Pred
e fo
puți
de
Inăl
tului
față
dela
știe
vine
nită
miră
tate.
sem
bise
form
rece
poat
astă
lucr
pe
pute
pute
tăfe
Mân
min
la
nue
a-și
țile
cân
la
tate
civi
și s
voi
imp
ron
ata
din
des
La

pos ar fi numai în parte îl satisface pe creștinul de azi, pentru că mintea turburată de grijile lumii acestora nu să aprofundează în adâncimea misterioasă a sfințelilor rugăcuni și cântări bisericești. Prin o predică potrivită îl poți însă readuce la sentimente mai bune, îl poți ridica din noroiul grijilor lumești în care s'a scufundat, îl poți face să înțeleagă că rostul acestor vieți pământești nu e numai de a căuta bogății, cari sunt trecătoare. Din activitatea mea pastorală am constatat că cel mai potrivit gen de predică, care mai mult impresionează asupra sufletului ascultătorilor este omilia sau explicarea temeinică a evangheliei. Predica despre însemnătatea diferitelor sărbători încă e foarte potrivită. Credincioșii noștri și astăzi cu puține excepțiuni au numiri aproape neînțelese sau de proveniență păgână pentru unele sărbători. La înălțarea Domnului îi zic „Ispas”. La Nașterea sfințitului Ioan Botezătorul „Sânziene”, la Schimbarea la față „Probajii” etc., și oricât te-ai forța să stori de la ei numirea adevărată e înzădar, nu știe și nu știe nici însemnătatea sărbătorii. Faptul acesta provine din împrejurarea că nu s'a dat atențiunea cuvenită explicării însemnătății sărbătorilor. Să nu ne mirăm deci că sărbătorile sunt atât de puțin respectate. În predicile noastre să căutăm a explica și însemnătatea diferitelor simboale, obiecte liturgice din biserică noastră cu atât mai vădit cu cât și acestea formează prilej de atac a sectarilor răutăcioși.

În cadrele unei dizertații nu să pot înșira toate receririle cari sunt necesare pentru ca preotul să-și poată îndeplini cu sumpătate misiunea învățătorială, astăzi însă trebuie să ne înțel gem chemarea și să lucrăm cu toții din răspuțeri folosindu-ne de mijlocul pe care ni l-a pus chiar Mântuitorul la dispoziție puterea cuvântului ca astfel măcar pentru viitor, să putem crea ostași buni sfintei noastre biserici și cetățeni cinștiți patriei noastre.

Atunci se va putea zice despre noi cu cuvintele Mântuitorului voi sunteți „sarea pământului și lumina lumii”.

Ioan Gh. Petrișor,
preot în Vârșandul vechi

Un atac injurios

la adresa liceului român din Oradea-Mare

Din partea corpului profesoral al liceului „Emanuel Gojdu”, din Oradea Mare, primim următoarele: „Ziarele maghiare, nu scapă nici un prilej de a-și arăta ura neîmpăcată față de cultura românească.

Este mai presus de ori de îndoială că minoritățile țării noastre nici azi când văd cu ochii lor adevărul, când o fericită intuiție a realității le dovedește până la evidență falsă concepțiile ce le stăpânește mentalitatea față de cultura română ca puternic factor de civilizație de care însă până aici, în urma unor interesate și strânte vederi, proprie a școlii maghiare, n'au avut voie a ține socoteală, nu se pot desmetici, nu se pot împăca cu noua ordine de stat din România tuturor românilor.

Iată pe scurt în câteva cuvinte explicația ultimului atac injurios la adresa liceului român „Emanuel Gojdu” din Oradea-Mare și mai ales la adresa profesorilor și directorului Ioan Pop, dala acest liceu, țesut în fire destul de transparente în ziarele maghiare: „Brașov Lapok” din Brașov și „Ujság” din Cluj.

Ambele ziare, se întrec cu invențiile lor spectacole

pentru a place stăpânilor de peste granița țării noastre afirmând că la liceul nostru se face antisemitism și șovonism național persecutându-se elevii evrei și maghiari; iar directorul liceului d. Ioan Pop expediază elevii maghiari la Budapesta și pe evrei la Palestina.

Profesorii liceului Gojdu din Oradea-Mare în unanimitate, atât cei dala sectia maghiară, cât și cei de la sectia română față de vinovata rea credință, dedesuptul căreia zace o serie întreagă de calcule și interese ascunse dovedită de numele ziare maghiare, ține se de clare pentru opinia publică cinstită și pentru restabilirea adevărului că la liceul „Emanuel Gojdu” din Oradea-Mare nici odată nu s'a propagat antisemitismul sau șovonismul național de către vre un membru al corpului didactic.

Corpul profesoral, fără excepțiune, dar mai ales directorul liceului sunt stăpâniți de cele mai calde sentimente de adevărată iubire și dragoste părintească pentru toată populația școlară dala liceu, indiferent de legea și naționalitatea elevilor, făcând chiar exces de zel cu iertarea și tratarea elevilor evrei și maghiari când aceștia trec granițele bunei cuvințe și spiritului de disciplină.

INFORMAȚIUNI.

Parastas pentru Șaguna. Joi în 30 Noiembrie v. s'a săvârșit în catedrala din Arad, parastasul obișnuit pentru odihna sufletului marelui Mitropolit *Andrei Baron de Șaguna*. Au pontificat cinci preoți. Au participat funcționarii consistorialii, institutul teologic-pedagogic, sub conducerea corpului profesoral și câțiva credincioși. Răspunsurile funebrele le-a executat în mod plin corul teologilor.

Cerc religios în Bacănozeu. Duminică în 5/18 Noembrie a. c. Cercul religios Birchiș și-a ținut a VI-a întrunirea din a. c. în comuna Bacănozeu. La oarele 10 a. m. sa început sf. liturghie servită în sobor de către 8 preoți. Predica la sf. liturghie a rostito preotul *I. Hădan*. La finea sf. liturghiei sa celebrat parastas pentru eroii din parohie, căzuți în luptă. Panegiricul dinos pentru eroi l'a rostit preotul *M. Bordoșiu*, storcând lacrimi din ochii număratoarelor văduve și orfani de război. E de notat că aceasta comună mică a adus jertfe mari în acest război, rămânând din șirul combatanților la 30% pe câmpul de luptă. Golul acestor brațe vinjoasă să simte mult în comună. Multe case au rămas pustii, urmând și văduvele pe soții lor, la altă viață mai fericită, fiind istorite de munca grea ce le-a rămas pe umeri; iar orfanii lor au ajuns briebei prin țară.

După masă a urmat în școală conferința biblică ținută în fața unui număr os public, de către iscusitul nostru conferențiar *T. Cibian*. La reușita acestei conferințe a contribuit și învățătorul local *A. Sirca*, cântând cu corul elevilor de școală — cu multă preciziune, — câteva pieze alese.

După conferință a urmat verificarea procesului verbal dresat în ședința anterioară. S'a făcut apoi recenzia prediceilor și a conferinței roștite, declarându-să de succese.

S'a staverit timpul și locul precum și programa proximei întruniri. Carea urmează a să țină Duminică în 3/16 Decembrie a. c. în comuna Ostrov. Cu aceasta să termină ciclul întrunirilor noastre din *Raportorii*

Conferința dlui prof. M. Ștefănescu. Duminică după masă la șase oare, a ținut prof. M. Ștefănescu o conferință foarte instructivă cu subiectul „Arta venețeană”. Conferința a reușit foarte bine fiind la urmă eminentul Conferențiar răsplătit cu ropote de aplauze și recunoștința publicului arădan.

Inundații. În mai multe comune din județul Bihor, s'a revărsat Crisul repede, cauzând stricăciuni mari. Număratese poduri au fost distruse.

Acordul romano-îugoslav. Acordul romano-îugoslav nu s'a putut încheia pentru că sârbi sunt prea intrasiguri. Ei nu voiesc să acorde românilor din Banatul sârbesc drepturile ce statul român este inclinat să acorde sârbilor din Banatul nostru.

Agitații studentești în Iași. Studenții din Iași s'au întrunit în 3 Decembrie la Universitate, și au cerut grabnica eliberare a colegilor lor deținuți la Văcărești.

Revoluția în Mexico. În Mexico a izbucnit revoluția, care a răsturnat guvernul punând mâna pe conducerea țării.

Convocare. În conformitate cu §. 7. din Statute, prin această convoc *Conferința pastorală-catolică* de toamnă a Despărțământului Halmagiu al „Asociației clerului ort. rom. A. Șaguna”, pe ziua de *Duminică 3/16 Decembrie 1923*, în localitatea școlii c. nr. 4 din *Ciucu*, pe lângă următoarea:

PROGRAMA:

1. Serviciu divin sf. Liturghie la ora 9 dim. în sf. biserică din loc, servită în sobor de toți preoții din tract la care se împărășesc din Paharul mântuirii, după ce pretabil sau confesionat.

2. La Pricăsnă *Predică despre „Dreapta credință”* de pr. L. Iuga ev. L. Micluța.

3. Părăstas pentru repositați frați și *Erout necunoscut* (Event. Masla comun.)

4. Deschiderea adunării de cămă prezidentul despărțământului.

5. Raport despre activitatea Despărțământului în 1922/23.

6. Raportul Bibliotecarului desp.

7. Raportul Cassarului Despărțământului.

După masa comună:

8. „*Preotul la patul bolnavilor*” confer. past. de protoprezbiterul Cornel Lazar.

9. „*Despre beție*” confer. pop. de preotul Vasile Giurgiu.

10. „*Catehizarea în școală primară*” de preot-învățătorul D. Manașe.

11. Comunicări.

12. Închiderea adunării.

Notă: Toți P. T. preoți din tract sunt obligați să participe, sunt polițiști deci să aducă cu sine vestiminte p. sf. Liturghie.

Sunt invitați și pe aceasta cale toți domnii învățători, preoți și toată inteligența și poporul întreg cari se interesează de viața religioasă morală a credincioșilor și de activitatea preoției în această direcție.

Halmagiu, la 15/28. Noiembrie 1923.

Cornel Lazar, m. p.
presb. pres. desp.

CONCURSE.

Nr. 2950/1923.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile. (26 Noevmre — 26 Dec. st. v. 193) pentru conferirea pe durată exclusivă a anului școlar 1923/24 a bursei vacante din fundația *Teodor Pap*, administrată de subsemnatul Consistor.

Îndreptățiți la acele burse sunt, conform Literilor fundațiilor: a) rudeniile fondatorului, b) tinerii români ortodocși din Ciula, care studiază la noi în patrie, c) în lipsa recurențelor indicați sub a-b urmează îndreptățirea tinerilor români din dieceza Aradului după arondarea sa veche, cari cercetează școale elementare, civile, sau medii, reale, comerciale, industriale, de agricultură, militare, gimnaziale-liceale, academii, universități și institute teologice.

La concurs se admit și elevii:

Concurenții (între care pot fi și bursierii anului trecut cari au întreprins de a se justifica fiind-le votate bursele numai pe un an școlar), au să-și prezinte cererile la Consistorul subsemnat în termenul concursual, cu următoarele documente în original ori autenticate la vr'un notar public:

1. Extras de botez din matricula bisericească provăzot cu clauzula oficiului paroh al local, că petentul și azi aparține bis riceii noastre.

2. Rudeniile fondatorului să adaugă și înfrimățiuni familiare, pentru dovedirea gradului de înrudire.

3. Atestat de paupertate dela direcția polițică locală cu date specifice despre starea materială a părinților concurentului și despre a sa proprie. Rudeniile încă au să prezinte asemenea dovadă.

4. Atestatul școlar de pe anul școlar trecut, iar universitarii despre toate cursurile respective s-mestrela ascultate și document despre examenele prestate.

5. Certificat medical dela vr'un medic oficial despre starea sanitară.

6. Concurenții să arate: ce aventură bursă mai au, dovedind cu adevărită dela Direcțiunea școlii de au sau nu au bursă și dacă au ce sumă face aceea.

7. Atestat dela profesorul de religione (catihetel) al școlii despre aceea, dacă petentul a fost străduitor în studiul religiei și a avut bună conduită sub raportul religios-moral. (Aceasta dispoziție nu privește pe studenți de academi.)

Neobservarea condițiilor de mai sus va avea de urmare, că cererile ajustate defectuos nu vor fi luate în socotință.

Arad, din șed. Cons. dela 17/30 Noevmrie 1923.

Joan J. Papp
episcop.

—□—

2—3

Pentru întregirea parohiei vacante de cl. II din **Alios**, protopopiatul Vinga, se publică din nou concurs cu termen de 30 zile, dela prima apariție în „*Biserica și Școala*”.

1. Una sesiune parohială în estensiune de 30 jugh.

2. Un întravilan de 1 jugh.

3. Birul legal.

4. Stolele 1-gale.

5. Întregirea dotației preoțești dela stat.

6. Casa parohială fiind deteriorată, comitetul parohial a luat angajament de a o renova. Până

atunci parohul ales i se va asigura locuința într'un desăvârșământ al școlii confesionale.

Alesul va predica totdeauna când îi va fi rândul în serviciu, se va îngriji de văruierea pe dinăuntru a casei parohiale, va avea să catihizeze la școlile din loc și va fi îndatorat a ceda până la 7/20 IV. 1924 jumătate din întreg beneficiul parohiei văduvei preotese Țucra.

Recursurile adresate Comitetului parohial din Alioș se vor întâmpla în terminal concursual oficiului protopopesc din Vinga. Iar reflectanții au să se prezinte în sf. biserică ort. română din Alioș spre a se face cunoscuți poporului.

Cei din altă dieceză vor cere binecuvântarea P. S. Sale Diui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Dr. P. Țucra*, protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh *Terentia Petrovici* din *Tela* protopresbiteratul Lipovei, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile, dela prima apariție în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele parohiale sunt:

1. Un intravilan parohial de 1200 st. □

2. Una sesiune parohială completă.

3. Birul preotesc în bani din fundațiunea „Toma Galetar” anual 600 adică șase sute Lei, cu adaus de scumpete.

4. Stolele legale.

5. Intregirea dela stat (Cvota capelanilor).

Alesul capelan va beneficia jumătate din venitul parohial atâta timp, cât parohul va fi în funcțiune, iar după aceea va beneficia întreg venitul în sensul §-lui 6 din Reg. pentru parohii.

Alesul capelan este obligat a catihiza elevii ortodoxi dela școala primară din comună și va suporta dările publice în proporția venitului.

Parohia e de clasa I-a.

Doritorii de a reflecta la acest post sunt poștiți, ca recursurile adresate Comitetului parohial din *Tela*, adjustate cu documentele necesare pentru clasă primă și cu atestat despre eventualul serviciu prestat pe teren bisericesc-școlar, să le înainteze P. On. oficiu Protopopes: din Lipova în termenul concursual, având sub durată acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiilor cuprînse în § 33. din Regulamentul pentru parohii și numai după prealabila încunoștințare a P. On. D. Protopop tractual, a se prezenta în sf. biserică din loc în vre-o Duminică ori sârbătoare, spre a și arăta desteritatea în cele rituale și oratorii.

Cei din altă dieceză, au să dovedească că posed binecuvântarea P. S. Sale Diui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Tela, din ședința Comitetului parohial ort. român, ținută la 23 Octombrie (5 Noembrie) 1923.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Fabriciu Manuila*, protopop.

—□—

3—3

Pentru întregirea parohiei de cl. II-a *Bunea-română*, din tractul *Belințului*, se escrie concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Usufructul sesiei parohiale de 30 jugăre, parte arător, parte fânaș și pășune.

2. În lipsă de locuință parohială, edificiul școlii confesionale, care se renovează acuma și constă din 2 camere și bucatărie, apoi grajd și șură; iar alte supraedificate se vor face ulterior.

3. Intravilan parohial peste drum dela locuință.

4. Stolele legale.

5. Retribuția dela stat.

Intrucât nu se vor ivi reflectanți cu calificatie de clasa a II-a, în sensul înaltului rescript consistorial Nr. 1622/1922, se admit și de cei cu calificatie de clasa a III-a.

Concurenții să și adreseze petițiile instruate în regulă Comitetului parohial din *Bunea-română*, pe calea Oficiului protopresbiteral ort. rom. din *Belinț*, și într-o Duminică ori într-o sârbătoare să se prezenteze în sf. biserică din *Bunea-română*, spre a și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în slujire și în oratorii.

Nainte de aceasta sunt poștiți a se prezenta la protopresbiterul tractual spre a-i dovedi că au calificatia prescrisă pentru această parohie, și întrucât sunt din altă dieceză, la P. S. Domn. Episcop diecezan, ca să le dea binecuvântare spre a putea concura.

Dările după sesie și după intravilan le va suporta alesul.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru întregirea parohiei a doaua din comuna bisericească *Ohabaforgaci*, din tractul *Belințului*, care e de cl. I., se escrie concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala”, pe lângă următoarele retribuțiuni și îndatoriri:

1. Usufructul sesiunii parohiale în estenziunea ei de azi și a intravilanului parohial de sub Nr. 182, după cari alesul va avea să supoarte toate dările publice.

2. Alesul va predica în biserică cel puțin de doauă ori pe lună, va catihiza elevilor dela școala confesională din loc după trebuință, fără altă remunerație din partea comunei bisericești.

3. Se cere, ca alesul cu zel și cu dragoste să împliniască chemarea sa preotească, obligat fiind să îndeplinească toate datorințele față de oficiul preotesc.

4. Dela concurenți se cere calificatia prescrisă în concluzul Sinodului eparhial de sub Nr. 84 din 1910 pentru parohii de clasa I.

5. Petițiile concursuale, adjustate în regulă, ori cu atestat de serviciu prestat, se vor așterne în termenul concursual oficiului protopresbiteral ortodox român din *Belinț*, adresate comitetului parohial din *Ohabaforgaci*.

6. La retribuție sunt a se socoti și stolele legale și retribuția de stat.

7. Doritorii de a ocupa acest post, pe lângă stricta observare a dispozițiilor §-lui 38 din Regul. pentru parohii, sunt poștiți a se prezenta în sf. biserică din *Ohabaforgaci*, într-o Duminică sau într-o sârbătoare, spre a și arăta desteritatea în cele rituale și în cele emilice.

Intrucât reflectanții sunt din altă dieceză, trebuie să se prezinte P. S. D. Episcop diecezan din *Arad*, nainte de a concura, ca să li ee dea binecuvântare spre a putea reflecta la postul din chestie.

Comitetul parohial.

In înțelegere cu mine: *Cherasim Sârbu*, protopresbiter.

—□—

1—3

Să publice concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III-a Berindia, cu termen de 30 zile.

Salariul din parohie: 1. Sesiile din 7 până 3800 ; 2. Bir și toate legale. 3. Casă parohială.

Reflectanții își vor trimite rugățile de concurs oficiului prot. ort. rom. din Buteni având a se prezenta poporului în bis. din Berindia.

Reflectanții din alte Dieceze trebuie să adreseze la petit înviora Consistorului ort. rom. din Arad, că pot reflecta la acest post.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu : *F. Roxin*, protopop.

—□—

1-3

Conform ordinului v. Consistor d. din Arad nr. 3588-923, prin acestea se publică de nou concurs pentru îndeplinirea definitivă a parohiei Ociu cu filia Ocișor județul Arad pprezbiteratul Halmagiului, care este de clasa III. cu termen de 30 zile dela prima publicare acestuia în „Biserica și Școala”

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. Birul parohial dela matra Ociu Lei 80 din casa bisericeii, iar dela filia Ocișor 60 măsuri cucuruz șiarmat de la fiecare număr de casă câte 1/2 măsură. 2. Stolele legale dela botezuri, cununii și înmormântări. 3. Eventuala întregire a detașiei dela Stat pentru care parohia nu ia nici o răspundere. 4. Casă parohială nu este

Alesul va fi îndatorat să catehizeze la școala primară din loc fără alta remunerație.

Reflectanții sunt poftiți să-și înainteze petițiile ajustate conform concluziunii Sinodului eparh. nr. 48/1910, în termenul de sus adresate comitetului par. din Ociu la oficiul protopresb. din Halmagiu, având a se prezenta cu prealabila încuviințare a pprezbiterului tractului, în vreo Duminecă ori sărbătoare în bisericile din Ociu și Ocișor spre a predica resp. servi, spre a se face cunoscut astfel poporului. Cei din altă dieceză vor avea să prezenteze P. S. D. Episcop diecezan spre a le da binecuvântare, să poată recurge la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lozar* m. p. pprezbiter.

—□—

1-3

Publicație.

Comuna bisericească Prevaleni județul Halmagiului pprezbiteratul Halmagiului, în bază înscuviințării Consistorului ort. rom. din Arad de Nr. 7899/1908, și a deciziei Ministerului de Agricultură U. nr. 93/1917, vinde pe calea licitației publice verbale împreună cu oferte închise ce se va ținea în cancelaria notarială din Vața de jos la 15/28 Decembrie 1923 orele 3 d. m. materialul lemnos de pe suprafața pădurei bisericești școlare din Prevaleni aflate în foile cărții fundiare nr. 255 și 256 în estensiune de circa 205. jughere cat. și anumit 1415 fire de stejar (goron) 404, fire fag ceruleți carpine în grosime de 20-110. cm. (Volumul cărora face, coformestimațiunii făcute de ocolul silvic stejar lemn de lucru 1204 m. cub. și 404. m. c. lemne de foc esență fag).

Prețul exclamării dela care începe licitația sa stabilit în Lei 150,000. Comuna bis. nu garantează nici întinderea pădurei puse în vânzare nici calitatea și cantitatea materialului stabilit de organele silvice la timpul său Pădurea este în departare de 8 km. dela stația C. F. R. Vața de jos.

Licitanți amatori înainte de începerea licitației verbale vor avea să depună ca garanță Lei 15,000 prezidentului însărcinat cu conducerea licitației în numerar. Ofertele închise vor conținea suma de garanță în numerar 10% din prețul exclamării și declarația, că amatorul cunoaște condițiile de licitație și contract și le primește ca obligătoare pentru sine. Acestea oferte se vor înainta Oficiului protopopesic ort. rom. din Halmagiu județul Aradului cel mult cu 3 zile înainte de termenul licitației verbale de sus Postoferte, ori oferte fără de a fi prevăzute cu suma de garanță precum și celea sosite după termenul de sus nu se vor lua în considerare.

Celelalte condiții de licitație și de contract să pot vedea la oficiul pprezbiterul din Halmagiu ori la oficiul parohial din Prevaleni înainte de termenul licitației. Cu conducerea licitației s'a însărcinat de către Consistorul din Arad subsemnatul pprezbiter tractual din Halmagiu.

Din ședința comitetului par. din Prevaleni, ținută la 1 Noemvrie 1923.

Cornel Lozar,
protopop cond. licitației.

Amos Florea,
paroh pres. com. par.

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial

Censurat: **Dr. Romul Mager.**

Important pentru toți Institutorii și Invățătorii

CHESTIUNI METODICE

VOLUMUL I

CUPRINZÂND:

Metodica Scris-Cititului și a celorlalte materii ajutătoare

DE **STEFAN VELOVAN**

profesor de pedagogie la școala normală de învățători din Craiova

MARIN FLORESCU și ILIE JIANU

institutori din Craiova, foști institutori la școala primară de aplicație a școlii normale de învățători din Craiova.

De vânzare la toate librăriile sau la Editura „Scrisul Românesc”, Craiova.

Tiparul și editura tipografiei diecezane ortodoxe române din Arad.